

SDUF:s Handbojor 2019

Sveriges Dövas Ungdomsförbund och deras medlemmars syfte med handbojor är att uppmärksamma den verksamhet som gör att vi blir utanför i samhället, den verksamhet som förhindrar döva och hörselskadade ungdomar från att ta del av samhället på samma villkor som andra.

Till Magnus Sjögren, Tolkcentralernas arbetsledarförening (TALFÖR), och alla tolkcentraler inklusive deras arbetsledare i hela Sverige.

Sveriges Dövas Ungdomsförbund väljer Tolkcentralerna i Sverige för årets Handbojor med motivering till deras fortsatta brist på tillgänglighet och bidragande till utanförskap för tiotusentals döva och hörselskadade enbart för den egna ekonomiska vinningen. De har misslyckats att möta behovet trots det politiska ansvaret som de bär.

Tolkcentralerna i Sverige har fått i uppdrag att utföra vardagstolkning enligt Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) 8 kap 7§. Trots nationellt beslut är förutsättningarna olika beroende på var tolkanvändare bor i landet. Detta eftersom inte alla tolkcentraler har samma tolkning av vad som innefattas i deras uppdrag och inte heller har alla tolkcentraler liknande prioriteringar – prioriteringar ser olika ut och beredskapstolkningen ser olika ut beroende på var i landet. Valfriheten till att välja tolkar varierar och på vissa håll får tolkanvändaren inte välja tolk, inte ens till sin egen förlossning. Tolkcentraler snarar ideligen åt vad uppdraget "vardagstolkning" innefattar, och ett tydligt exempel är att föräldramöte och utvecklingssamtal där eleven är hörande och har döva eller hörselskadade föräldrar inte inkluderas i vardagstolkning. Andra gånger åsidosätts tolkanvändare trots tolkcentralernas politiska ansvar; unga döva får inte tolk till körlektioner, något som är viktigt då körkort ofta krävs i arbetslivet. Barn och ungdomar får inte tolkar till sina simlektioner eller ridlektioner. Detta gäller de flesta tolkcentraler i Sverige. Begreppet vardagstolkning har tolkats främst till döva och hörselskadades nackdel för att tolkcentraler ska kunna minimera det totala behovet av tolktjänsten.

Tolkcentralen har kontakt med politiker och har därmed möjlighet att påverka, men de flesta tolkcentralerna väljer att inte göra det. Ett färskt exempel är Tolkcentralen Stockholms län som helt plötsligt meddelade sina tolkanvändare att de inte kommer bevilja lika många uppdrag på grund av ökade kostnader som dykt upp under de föregående månaderna. Det innebär alltså att de tog ett beslut att inte ta fullt ansvar för sitt uppdrag – att erbjuda tolkar till alla. Istället för att Tolkcentralen tog sitt politiska ansvar tvingades tolkanvändares lokala föreningar samlas och ta det ansvaret för att få igenom sin rätt till att få tolk (1).

Ett annat färskt exempel är att i Örebro Län har tillgänglighet för tolkar minskat från 94% till 84,7%, vilket är inte särskilt imponerande.

De två ovanstående exemplen är bara några bland många andra när tolkcentralerna i Sverige nedgraderar sina verksamheter. Det är tydligt att tolkcentralerna inte är enade i hur de ska driva verksamheten så att det blir så likvärdigt för alla tolkanvändare som möjligt oavsett var i Sverige de är bosatta.

Upphandlingar runtom i Sverige har stora variationer och bidrar till att tolkbolag går på knäna. Ett klart exempel är Tolkcentralen Region Skånes senaste upphandling (sent 2018) som bidrog till att vissa tolkbolag inte lämnade anbud och de har nu avtal med ett bolag som inte klarar att leverera. Tolkbrukarråden och tolkanvändare uttrycker svårigheter i att kommunicera och få sina behov uppfyllda av Tolkcentralen där de bor.

Samtalen mellan tolkbrukarråd och tolkcentralen resulterar ofta inte ens i förbättringar eller att nedgraderingen av verksamheten åtminstone bromsas. Beslut om förändringar tas utan tolkanvändares perspektiv och oftast totalt utan hänsyn till tolkanvändaren. Upplevelsen är att statliga utredningar leder ingenstans och Tolkcentralerna som driver den politiska delen för att stötta tolkanvändare är inte ens våra allierade.

SDUF anser därför att Talför och arbetsledarna hos tolkcentralerna inte fullföljer sitt ansvar att leverera en fungerande vardagslivstolkning till sina tolkanvändare. Det finns ingen tydlig enad kamp där tolkcentralerna enas om att leverera en likvärdig tolktjänst eller utföra något politiskt arbete för att tydliggöra problematik, brister och förbättringsbehov. Tolkcentralerna nöjer sig istället med att bara exkludera döva och hörselskadade från sina vardagsliv och verkar hålla allt utanför huvudmännens kännedom.

SDUF håller inte med Magnus Sjögrens försvarsuttalande "Vi måste ju förhålla oss till hälso- och sjukvården och hela hälso- och sjukvården har ju jättestora problem" (1) från artikeln om att Tolkcentralen Örebro Län inte längre levererar tolkar i samma omfattning. SDUF anser att istället för att Tolkcentralerna fortsätter nedgradera sina verksamheter ska de snarare ta ansvar och tala om för hälso- och sjukvården och socialministern att de har ett lagligt ansvar att leverera en fungerande tolktjänst.

/Förbundsstyrelsen, Sveriges Dövas Ungdomsförbund

Källor:

(1) http://www.stockholmsdf.se/wp-content/uploads/2018/11/Skrivelse_fran_horselorganisationerna23november.pdf

(2) <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/orebro/tolkcentralen-maste-spara-pengar-drar-ner-pa-uppdragen>